

DRUŠTVENIK

LETO 1933 — ŠTEVILKA 8

Po slavnostih

Tridesetega julija ne bo pozabil noben katoliški Slovenec. Vkljub vremenskim in drugim oviram je namreč praznovaj naš slovenski narod biserno mašo svojega velikega apostola Jegliča in pa 1900 letnico odrešenja tako, kakor ni morda praznoval doslej še niti enega praznika v svoji stoletni zgodovini.

Ze nekaj let ječi naše ljudstvo pod težko pezo splošne krize, ki ga tišči k tlom. Tisoči nimajo niti za sol in petrolej, črnogledemu človeku se je zdelo, da se nevarno izpodkopujejo osnovni temelji naše države, da se morda že tiho ra. kraja dosedanje duhovno ravnotežje našega ljudstva, toda julijski praznik je na mah in tako glasno zavrgel to črnogledstvo, da se prav gotovo ne bo več pojavilo pri nikomer, kdor je videl 30. julija zbran slovenski narod s svojim apostolom na čelu klečati pred križem.

Da, tisoči nimajo niti za sol in za petrolej, vendar so prišli, čeprav lačni in peš, kjer pa ni izginil še zadnji dinar se je pa pripeljal z vlakom. Poiskali so ves slavnostni inventar iz nekdanjih srečnejših časov od narodnih noš in zastav do ponosnih »tajseljnov« in »parizarjev«, vse, prav vse, samo da izrazijo tudi na znanj to, česar so bile polna in srca in njih duše. Po dolgih letih, da rečemo morda sploh prvič, je bil zbran zopet prav ves slovenski narod od panonskih nižin do sinjih obal Jadrana. Da, še več, tudi tisti naši bratje in sestre, ki jim Slovenija danes ne more sama dati kruba, tudi vsi tisti so bili močno zastopani. Uboge služkinje iz južnovzhodnih pokrajin države in izgarani rudarji iz zapadne Evrope. Kakor lastavke so prišli zopet za nekaj ur pod ljubeči domači krov, čisto nagonsko, ker so za-

čutili, da bo pokleknil tu ves slovenski narod pred znamenje našega odrešenja in prosil Najvišjega usmiljenja.

Na dobrih 60.000 so cenili te množice, ki so se kakor veletoki valili vse jutranje ure proti stadionu, da so morale priti iz nereda vse skupine, vsi lepo zamišljeni sprevodi. Za milijonske narode 60.000 končno ni prevelika številka, tudi za države ali državne organizacije ne, a za nas pomeni 60.000 celih 6%, in to v dobi najhujše splošne krize, kar jih morda pomni naš narod izza turških vojen. Kdo bi se globoko ne zamislil pred temi dejstvi in komu bi samo še za trenutek malodušno zatrepetalo srce. Ne, tako skupen, tako enoten ai bil katoliški slovenski narod še nikoli in tudi nikoli še tako prebujen in zaveden.

In duh, ki je žarel iz teh množic. Kdor je dočivil pretresljiv trenutek, ko so desetisoči v grobni tišini z robei pozdravili svojega sivolasega apostola pred oltarjem, ta ne pozabi tega trenutka, pa če bi živel tisoč let. Tudi enega glasu ni bilo čuti, a iz deset in deset tisočev oči so drle solze ganutja, ljubezni in neomejene vdanosti biseromašniku pod križem. Takega pozdrava doslej še ni bil deležen nihče, kar jih je rodila človeška mati in tak pozdrav je mogoč le v usodnih trenotkih zgodovine narodov. Take nepopisno lepe prizore more nenedoma roditi le skupna duša vsega naroda, ki je sama v sebi popolnoma zaključena in izoblikovana in ki je nič na svetu ne more več preokreniti. Kdor je kdaj samo za trenutek podvomil o duši našega ljudstva, o trdnosti njegovih, tekem desetletij izoblikovanih načel, se je moral globoko ukloniti v tisten trenutek, pasti na obraz pred križ in se zahvaliti Odrešeniku.

Kaj nas uči ta nepozabni julijski praznik? Samo eno, a to je največje in najvažnejše, ker pove vse: da molimo in popolnoma zaupajmo božji previdnosti. Če kdaj, potem smo morali to julijsko nedeljo videti in občutiti, da vzgaja in krepi vsemočno Bog narode včasih tudi s šibo. In to vzgojo vidi in čuti lahko danes vsak Slovenec. Že celi ro-

dovi niso preživljali tako težkih časov, kakor jih preživljamo danes, a naš narod tudi še nikoli ni bil tako neomajno zvest svoji stoletni zgodovini, tako trden in enoten v globinah svoje duše, kakor danes.

Zato lahko mirno gledamo v bodočnost.

Katoliška akcija

3. Pravila Katoliške akcije.

Kakor smo omenili že zadnjič, sta oba slovenska škofa meseca aprila 1929 potrdila in pravomočno razglasila pravila »Katoliške akcije za Slovenijo«, iz katerih naj posnamemo vsaj najvažnejše:

A. Pomen in namen Katoliške akcije.

§ 1. Katoliška akcija je sodelovanje vernikov v poslanstvu Cerkve za krepitev, širjenje, udejstvovanje in obrambo katoliških načel v zasebnem, družinskem in socialnem življenju.

§ 2. Posebej ima KA te-le namene:

a) skrbi za versko življenje in delovanje, zato pospešuje duhovne vaje, misijone, obisk sv. maše, pridige in krščanskega nauka, zidanje cerkva, apostolstvo sv. Cirila in Metoda, misijonstvo, bratovščine, Marijine družbe, tretji red, apostolstvo mož, nabožno slovstvo, liturgično gibanje, evharistično gibanje, romanja in katoliške shode ter shode po posameznih krajih za uspeh akcije;

b) skrbi, da se mladina oklene katol. načel in neustrašeno zastopa in širi vselej in povsod ta načela, bodisi da je mladina brez posebne organizacije, ali pa organizirana, kakor na pr. v mladinskih odsekih, prosvetnih društvih, v mladenškkih in dekliških zvezah, v dijaških društvih, akademskih društvih, delavskih (Krekovi) mladinskih rokodelskih društvih;

c) skrbi za splošno prosveto na katol. podlagi po organizacijah: Kat. akademskem starešinstvu, Leonovi družbi, Slomškovi družbi, prosvetnih društvih,

Krščanski šoli, tiskovnih društvih in založbah, časnikih, predavanjih in tečajih, revijah, v leposlovju in v umetnosti;

č) skrbi, da prešine krščanski socialni duh vse ljudi, da se dvigne četrtilstan v verskem in socialnem oziru, da krščansko občestvo družijo vse stanove;

d) skrbi, da se v javnosti uveljavijo katol. načela, v šolstvu, v javni morali, v družbi, v gospodarstvu, v javni upravi, v ljudskih zastopstvih in v cerkvenih zadevah vsega ljudstva;

e) skrbi za vsakovrstno dobrodelnost po Vincencijevih in Elizabetnih konferencah, ljudskih in dijaških kuhinjah, društvih za slepe, dijaških podpornih društvih, Rafaelovi družbi, posebno pa v zanemarjenih krajih in pa v inozemstvu;

f) skrbi za treznostno gibanje med slovenskim narodom (pospešuje Sv. vojsko, Družbe treznosti).

B. Vodstvo Katol. akcije.

Vodstvo KA je takole organizirano:

§ 3. I. Škofijski svet KA. V njem so: predsednik, podpredsednik, škofov zastopnik, tajnik, zastopniki centralnih organizacij, odlični katoličani obojega spola.

§ 4. Svojega zastopnika odpošlje škof. Zastopnike central določijo centrale same. Druge člane voli škofijski svet KA, potrjuje jih pa škof.

§§ 5.—7. govore o škofijskem svetu in odboru še podrobneje. Škofijski odbor KA je izvoljen iz škofijskega sveta in pritegne lahko v svojo sredo še razne strokovnjake ter ustanavlja odseke.

§ 8. II. Župnijski svet KA. V njem so: predsednik, podpredsednik, župnik ali

njegov namestnik, tajnik zastopniki kat. organizacij, zaupni možje in žene, zlasti tam, kjer ni organizacij.

§ 9. Zas'opnike organizacij določijo organizacije same. Druge člane voli župnijski svet, kateri izvoli povrh še največ tri ošbornike, kateri tvorijo s predsednikom, podpredsednikom, župnikom in tajnikom odbor KA.

§ 10. Spore v župnijskem svetu rešuje župnijski odbor.

C. Delo škofijskih in župnijskih svetov.

§ 11. Škofijski in župnijski sveti vrše delo KA deloma direktno, z delom svojih organov, deloma po včlanjenih organizacijah.

§ 12. Organizacija, ki pristopi h KA, obdrži svojo avtonomijo, svoje vodstvo in svoj lasten delokrog.

§ 13. Vzgojne, prosvetne in karitativne organizacije, ki hočejo veljati kot katoliške, se morajo pridružiti KA, da omogočijo vzajemno prosvetno delo. Verske organizacije so tedaj članice, če se poleg dela za osebno posvečenje udeležuje tudi v zmislu KA.

§ 14. Škofijski in župnijski sveti vodijo pregled o delu KA ter skrbijo za enotno in vztrajno delo obstoječih katol. organizacij v tem zmislu.

§ 15. Kjer takih organizacij, ki bi delale v tem zmislu, ni, tam sveti ustanove tiste organizacije, ki so v dotičnem kraju potrebne.

§ 16. V vsaki župniji, tudi tam, kjer ni organizacij, se ustanovi župnijski svet iz katoliških zastopnikov raznih stanov, ki bo vršil apostolsko delo, ali naravnost ali po kakih odsekih.

§ 17. Delo Kat. akcije je duhovnikovo dušno pastirska dolžnost, kakor je dolžnost vseh vernikov pri takem delu sodelovati.

§ 18. Delovanje KA je nepolitično.

C. Poslovanje škofijskih in župnijskih svetov.

§ 19. Škofijski svet določi poslovník za delo škofijskega odbora in zbora, kakor tudi poslovník za župnijske svete.

§ 20. govori o letnem občnem zboru škofijskega sveta, h kateremu se vabita tudi po dva delegata vseh župnijskih svetov.

§ 21. Škofijski in župnijski sveti se konstituirajo vsako tretje leto, če možno v mesecu oktobru, sicer pa vsaj do dne 15. novembra.

§ 22. Župnijski sveti poročajo škofijskemu svetu o svojem delovanju in opazovanju vsako leto pred mesecem oktobrom.

§ 23. Škofijski in župnijski svet se ne vmešavata v društveno delovanje central in edinic posameznih organizacij, sporočata jim le svoje misli glede KA.

To so torej pravila KA. Kratka so, a povedo vse, kar je potrebno. Dajejo le nekake splošne smernice, naloga KA po posameznih župnijah je pa potem, da jih v podrobnostih prilagode razmeram in potrebam svoje župnije. Škof, ki je ta pravila potrdil in razglasil, jim je dodal še kratko pojasnilo in navodilo glede načina delovanja, v katerih je prav na kratko poudaril, kar smo tudi mi že ponovno zgoraj omenili.

Samo par praktičnih opomb naj še pripišemo tem pravilom. Odbor KA sestoji, kakor določajo pravila, iz sedmih oseb, ki ga voli župnijski svet. Težišče KA je bolj v župnijskem svetu, kakor pa v odboru, zato bi se moralo torej posvečati sestavi tega največjo pozornost. Maloštevilni odbor je namreč le preveč izpostavljen nevarnosti, da okosteni med štirimi stenami in izgubi prepotrben živ in neprestan stik z vsem katoliškim življenjem v svojem okolišu. Župnijski svet bi se moral zato sestajati čim česče, morda vsaj vsak mesec k posvetovanjem in izvrševanju raznih ukrepov, prav posebno pazljivo bi se moralo pa posvečati še njegovi sestavi. V njem morajo sedeti vsi uglednejši in delavnejši katoličani dotičnega okoliša in zastopniki prav vseh organizacij, ki veljajo za katoliške, prav posebno je pa paziti tudi na to, da so sorazmerno zastopane vse vasi in stanovi dotične župnije, torej možki in ženske, kmetje, obrtniki in delavci, gospo-

darji in posli, starejši in mladina, skratka: svet KA mora nuditi resnično in točno sliko vse župnije in brezpogojno ne enostranske, sicer je misel KA ubita že pri rojstvu. Tako bo štel župnijski svet KA morda kakih 30—50 moških in žena in taka korporacija ustvari lahko čudeže v

svoji župniji, ako je v njej le dovolj iznajdljivosti in veselja do dela.

Pripomnimo naj, da ustanovitve Kat. akcije kot strogo cerkvene ustanove ni treba javljati nobeni svetni oblasti in enako seveda tudi nobenih njenih sej, sestankov in zborovanj.

O prosvetnih domovih

4. Razdelitev in ureditev prostorov.

Pomenili se bomo še o ureditvi in razdelitvi prostorov prosvetnega doma. Najvažnejši prostor je velika dvorana. Kako velika naj bo dvorana, je odvisno od števila prostorov in velikosti kraja. Dvorana naj ima dovolj velika okna za prireditve, pri katerih je potrebna dnevna luč. Ta okna pa se morajo dati popolnoma zapreti, kadar so predstave. Glavni vhod v dvorano naj ne bo v sredini dvorane, ker s tem razdelimo celo dvorano na dva dela ter odpade najboljši srednji del na hodnik. Razen tega moramo napraviti na strani varnostne izhode po predpisih. S tem bi si odvzeli mnogo prostora za hodnike. Sedeži naj bodo zato po sredi in hodnik na obeh straneh, vhodna vrata pa na vsaki strani sedežev. Če pa so okoliščine in svet prav posebne oblike, je treba najti najprikladnejšo obliko, kar spada v delokrog arhitekta.

Pred dvorano mora biti dovolj prostora za zbiranje in za odmor med posameznimi dejanji. Ta prostor, recimo mu glavna veža, mora biti zaprt in svetel. Ob njem morajo ležati oni prostori, ki so namenjeni za občinstvo. Predvsem je važno, kje so stranišča. Ta morajo biti v bližini, vendar pa ne napoti. Kjer še ni vodovoda, je zelo paziti, da se od stranišč ne razširja smrad po glavni veži in v dvorano. Tudi ni prav, če nima stranišče malega predprostora, da se ne vidi takoj v stranišče samo. Po predpisih se mora ločiti stranišče za moške in ženske. V mnogih krajih bo treba tudi poskrbeti prostor za odlaganje dežnikov in obleke. Kjer žele imeti galerijo, bodo v glavni veži tudi stopnice. Na vsak način pa je

treba pripraviti stranske stopnice do popolnoma ognjavarno zaprte sobice za kino-operaterja. Nekje v bližini bo treba najti tudi prostor za kuhinjo in sobo hišnega čuvaja ali hišnice.

Galerija za majhne dvorane in za omejena sredstva ni priporočljiva, ker mora biti radi nje dvorana dovolj visoka in zahteva dovolj široke stopnice.

Tla v glavni veži naj ne bodo lesena, ker mnogo trpe radi zasneženih in blatnih čevljev. Tla v dvorani pa naj bi bila iz hrasta in namazana z oljem. Spodnji del sten, kjer se ljudje naslanjajo, naj bi bil obložen z lesom, da se izognemo umazanemu zidu. Dvorana sama naj bo lepa, pravih mer in naj naredi na vsakega prijeten domač utis. Delajte raje malo manjše dvorane in lepše ter boljše opremljene, kakor pa velike brezkončne prostore, v katerih se nikdo ne počuti dobro. Dobro je tudi upoštevati to, da bo dvorana izvečina prazna in da mnogo stane.

Velika dvorana mora imeti po predpisih varnostne stranske izhode za slučaj požara. Ti izhodi lahko služijo obenem za javne nastope poleti na prostem. Ta stranska vrata morajo biti radi mraza dvojna.

Kjer ni nobene stranske zveze med glavno vežo in garderobami ter odrom, moramo napraviti dohod iz dvorane na oder. To lahko naredimo na ta način, da napravimo na eni strani stopnice na oder in vrata ali pa napravimo dohod k odromskim prostorom v poglobljenem prostoru pred odrom. Ta poglobljen prostor pred odrom je pripraven za godbo obenem pa zabranjuje, da bi se otroci pred

prvimi sedeži drenjali ter motili vse gledalce.

Kurjenje dvorane oskrbjimo ali z navadnimi pečmi, ki morajo biti dovolj velike, ki hitro oddajajo gorkoto. Upoštevati je, da vzame veliko toplote oder s svojo višino. Na drugi strani pa jih moramo tako namestiti, da ne motijo gledalce s svojo veliko vročino. Pri velikih domovih pride v poštev tudi ogrevanje s toplovodnimi napravami. Te naprave so jako prikladne za ogrevanje in za namestitvev grelnih teles, vendar so stroški za napravo precej večji. Toplo vodo se ogreva v kakem kletnem prostoru ter se jo vodi po posebnih ceveh v dvorano do radiatorjev ali grelnih železnih cevi. Dvorana je na ta način prijetno enakomerno gorka.

Oder naj bo prostoren, dovolj širok in globok. Biti mora dovolj prostora za kulise in za nastope. Mere odra se ravnajo predvsem po merah dvorane, vendar naj bo oder vsaj šest metrov globok in štiri metre visok. K oderskim prostorom mora voditi poseben vhod s ceste. Garderobe morajo biti v ozki zvezi z dvorano, biti pa morajo ločene po spolu. V bližini odra mora biti skladišče za kulise in opremo odra, dalje stopnice v prostor pod odrom, stranišče itd.

Koliko društvenih prostorov in koliko jih naj bo, je odvisno od krajevnih potreb in razpoložljivega denarja. Njih namestitvev je odvisna predvsem od stavbišča, na katerem bo stal novi prosvetni dom. Ti prostori so poleg dvorane najvažnejši del prosvetnega doma. V njih naj se počutijo društveni člani prav kakor doma. Sobe naj bodo svetle in zračne. Projektant ali oni, ki dela načrt, mora zadeti tu tisto pravo mero in razporeditev, ki je potrebna za te prostore. Ni vseeno, če se pride k tem sobam po kakem temnem hodniku ali če so sobe na istem hodniku kakor igralci ali občinstvo. Te sobe so drugi dom fantov ali deklet, zato je njim posvetiti posebno pažnjo. Večkrat bo potreba pripraviti prostore, da bodo mogli služiti tudi za gospodinske tečaje, za manjša zborovanja itd. Vse te in še druge prostore ka-

kor knjižnico, čitalnico, pevsko sobo, dekliško in fantovsko sobo itd. je praktično in po vestnem premisleku tako razporediti, da so obiskovalci nemoteni in da se more društveno življenje lepo razvijati. Včasih bo treba upoštevati tudi, da se bo domu še prizidalo nekaj prostorov, kar more projektant pri načrtu upoštevati. Na ta način bo dom tudi po prezidavi še vedno ena celota, ne pa zakrpana in pokvarjena hiša.

O vseh teh vprašanjih bi bilo mogoče še mnogo povedati, vendar bi to prav nič ne pomagalo stavbnemu odboru. Če hoče stavbni odbor postaviti in sezidati res lep in praktičen dom, naj se dovolj zgodaj obrne z zaupanjem na pooblaščenega arhitekta, ki mu bo svetoval in napravil načrte in vodil zgradbo. Stroške, katere bo imel z njim, se bodo izplačali po navadi že med zidanjem, ko bo svetloval pri oddaji del, pri izberi materiala in pri štednji na pravem mestu.

5. Proračun za prosvetni dom.

Končno se pogovorimo še o stroških za novi prosvetni dom. Navadno je na razpolago les in gramoz in pesek. Tudi opeko si nabavi pred začetkom stavbni odbor. Za solidno delo je treba poklicati na delo tako podjetje ali takega mojstra, v katerega imate zaupanje in katerega dobro poznate. Najnižja cena ni nobeno dobro priporočilo! Običajno ni prav dobro, če odda stavbni odbor vsa dela enemu samemu ali kakor pravimo, da izroči ključ, ko je stavba gotova. Le preračdo se dogodi, da so okna slaba, da peč niso dobre, da se pozneje ugotovi še marsikaj drugih napak, ko je žal že prepozno. Tudi tu velja, kakor marsikje drugje, da je za malo denarja malo muzike. Poleg lesa, peska in opeke je treba še polno drugih del in blaga za postavitev novega prosvetnega doma. Preden se začne z delom, mora biti vprašanje denarja popolnoma urejeno. Sestavljen mora biti popolnoma točen proračun, koliko bo stavba stala. Sedanjí časi zahtevajo še posebno previdnost. Ne osramotite se s tem, da začnete zidati in morate potem radi pomanjkanja gotovi-

ne ali radi prevelikega načrta z dejom prekiniti.

Večkrat se zgodi, da radi skromnih sredstev prezidajo kako že obstoječo hišo v prosvetni dom. Jasno je, da se morajo prostori ravnati v tem primeru po obstoječih zidovih in da bo to samo zasilen prosvetni dom. Marsikaj se da tudi

tu pametno in praktično urediti, če vzame delo v roke strokovnjak.

Prosvetni dom ni navadna hiša in ni gospodarsko poslopje. Prosvetni dom naj bo poleg cerkve najlepša hiša, ki naj ustreza vsem vašim pravičnim zahtevam: vašim razmeram in vašemu kraju.

Starši in dekleta, ne prezrite!

Bliza se jesen. Glavno kmetiško delo gre h koncu. Tudi letos se gospodar s strahom ozira po svoji veliki družini, kako jo bo preskrbel do prihodnje žetve. Prodati je le malo in še to po takih cenah, da bo komaj za davke in za najnujnejše specerijsko blago, a kje so nešete druge potrebščine: obleka, obutev, popravila itd.

V takih skrbi polnih urah začenjajo nehote tudi odrasle domače hčere pre-mišljevati, ali bi ne kazalo ozreti se za kakim zaslužkom. Če je v domačem okolišju kaka tovarna, tedaj se skušajo vrniti tja, a kaj, če te ni? Za dekle k bližnjemu večjemu posestniku? Da, tudi tja bi šla, a kaj, ko so se pa kmetiški posli tako razredčili, saj jih celo večji kmet že nima s čem plačati. Torej kam? V mesto!

Zlasti na jesen, ko mine na kmetih veliko delo, je zato vedno čutiti močan pritisk kmetiških deklet v mesto, kjer iščejo kakršnihkoli službo: za pestunje, služkinje, v tovarnah itd. Ker morejo naša domača slovenska mesta zaposliti le del teh kmetiških deklet, so hodila že pred vojno kar v celih trumah zlasti v Trst in Gradec, Goričanke pa celo v Egipet. Po vojni je težko priti čez državno mejo, zato se je pred leti usmeril ta tok naših deklet na jug, zlasti v Zagreb in Belgrad, a tudi vsa druga večja mesta po vsej državi so kar preplavljena z našimi dekleti. Na tisoče in tisoče jih je po Vojvodini, v Bosni, in Hrvaškem, v vsem primorju, skratka prav po vsej državi.

Usoda teh deklet je jako različna. Mnoge pridejo v poštene družine, kjer si tudi pošteno služijo svoj trdi kruh, če

so varčne, si tudi kaj prihranijo in se tako pošteno pretolčejo skozi življenje. V neizmerno dušno in telesno oporo so jim prve čase zlasti katoliške župnije, kjer so organizirane in pa druga, starejša dekleta, ki so že vajena tamošnjih krajev in razmer. Toda marsikje žal ni tako. Premnoge pridejo, zlasti v Zagreb in Belgrad, v brezbožne družine, ki v svoji služkinji ne gledajo po božji podobnosti ustvarjenega človeka in člana družine, za katerega dušni in telesni blagor so odgovorni pred Bogom, temveč jo smatrajo za enostavno blago, ki mora biti gospodarjem in pokvarjenim odraslim sinovom na razpolago za vse.

Pa tudi, če jim prav v hiši, kjer služijo, ne grozi poguba, pa preži največja nevarnost od nešteti drugih strani. Ako tako mlado dekle nima znanja s pošteno tovarišico iz domačega kraja, s katero bi preživela svoje proste ure in s katero bi se lahko od srca razgovorila, le prepgosto zaide v slabo družbo ali pa postane žrtev brezvestnih zapeljivcev. Takih zgledov imamo žal na stotine, da na tisoče. Nikakor ne moremo in ne smemo trditi, da so vedno same krive svoje žalostne usode, ne, največkrat so le žrtev nesrečnih okoliščin, saj si le težko predstavljamo življenje takega mladega dekleta, ki mora prav samo, Bog ve kje daleč od domačega krova, zapuščeno bojevati svoj trdi življenjski boj. Še izkušeni moški pogosto omaga, kaj šele mlado, šibko in neizkušeno dekle.

Da pomaga tem, pomoči tako krvavo potrebnim mladim dekletom, ki si morajo daleč od doma iskati kruha in služka, je ustanovila »Slovenska krščanska ženska zveza« spomladi l. 1932 no-

vo, prepotrebno dobrodelno ustanovo, to je »Kolodvorski misijon«. Njegova naloga je ta, da pričakuje zastopnica te ustanove (spoznati jo je po rumenem traku na rokavu) na kolodvoru prihod vsakega vlaka. Njeno izkušeno oko v došlih potnicah hitro opazi dekleta, ki so prišla morda prvič v mesto s trebuchom za kruhom in se prvi čas pogosto ne vedo kam obrniti ter bi tako pogosto že prvi dan postala plen in žrtev raznih propalic. Zastopnica Kolodvor. misijona hitro pristopi k njej, jo povpraša po naj-

potrebnejšem ter ji skuša pomagati z nasvetom in dejanjem. Tako je ta Kolodvorski misijon na ljubljanskem glavnem kolodvoru že prvih 8 mesecev svojega delovanja pomagal v 456 primerih z nasvetom, v 252 pa tudi dejansko: spremljal je dekleta k raznim oblastvom, v bolnišnico in na konzulate, pomagal jim je pri iskanju služb, nudil jim ceneno prenočišče in prvo oskrbo itd. itd. Skratka: dobrodelno in misijonsko delo v največjem in najobširnejšem pomenu besede. (Dalje.)

DROBIŽ

Iz naše organizacije

Katoliška akcija v ljubljanski škofiji. V zadnji številki smo objavili število doslej ustanovljenih KA v ljubljanski škofiji, katerih je bilo spomladi skupno 148, dočim je v 117 župnijah še vedno manjkala. Če pogledamo te številke po dekanijah, potem vidimo, da se najboljše drže dekanije ljubljanske okolica, Kamnik, Cerknica, Leskovec, Moravče, Novo mesto, Radovljica, Ribnica, Semič, Šmarje in Trebnje, kjer deluje KA povsod že v več kot polovico župnij, prvenstvo imajo pa dekanije ljubljanske okolica, Kamnik, Radovljica, Ribnica, Semič, Šmarje in Trebnje, kjer deluje že v dveh tretjinah tamošnjih župnij.

Naša knjižnica

Knjižničarstvo v Sloveniji. V zadnji številki smo objavili število knjižnic v Sloveniji, katerih je 1399. Prav zanimivo je še pogledati, kako so te knjižnice razdeljene po okrajih, ker nam ta pregled najlepše kaže, kje je ljudskoprosvetno delo še zanemarjeno. Ker obstoje šolske knjižnice skoro na vsaki šoli, nam bo za to služilo najbolje število društvenih knjižnic, katerih je bilo lani v okrajih:

Brežice	9
Celje	22
Črnomelj	2
Prevalje	17
Dol. Lendava	4
Cornji grad	6
Kamnik	18
Kočevo	10
Konjice	8
Kranj	11
Škofja Loka	12
Litija	17

Ljubljana mesto	16
Ljubljana okolica	31
Krško	22
Ljutomer	15
Ločatec	17
Maribor desni breg	20
Maribor levi breg	31
Metlika	4
Murska Sobota	16
Laško	13
Novo mesto	19
Radovljica	33
Ptuj	27
Slovenjgradec	20
Šmarje	12

Iz tega pregleda je razvidno, da je daleko najbolj zanemarjena Bela Krajina, saj obstoja v obeh tamošnjih glavarstvih komaj 6 knjižnic. Prekmurju se seveda ne moremo čuditi, saj je društveno življenje tam še jako mlado, vendar izkazuje sam okraj Murska Sobota že 16 knjižnic, kar je gotovo jako razveseljivo. Na najboljšem je vsekakor naša Gorenjska, ki sploh prednjači glede ljudske prosvete in tudi sicer vsej Sloveniji, saj izkazuje samo gorenjska glavarstva z vso ljubljansko okolico skupno 105 društvenih knjižnic, to je skoro eno četrtno vseh slovenskih, dočim jih ima večja Dolenjska le 83.

Herderjev gospodarski atlas. Ze lansko leto smo opozorili vse naše knjižnice in tudi imovitejšje posameznike na veliko važnost in praktični pomen leksikonov. Povedali smo, da bi morale imeti tudi vse podeželske knjižnice in društva v svojih omarah leksikon, ker jim bo nešteto krat prišel prav, zlasti za večerne sestanke, na katerih se pletejo razgovori o vseh mogočih stvareh. Tedaj se pojavljajo najrazličnejša vprašanja, na katera vam more dati točen in zanesljiv odgovor le dober leksikon. Tak leksikon, ki ga moremo vsakemu najtopleje priporočiti, je predvsem Herderjev, ki izhaja sedaj že 3

leta in od katerega je izšlo že 5 debelih zvezkov. O zadnjih 3 zvezkih leksikona samega bomo poročali prihodnjič, danes pa moramo opozoriti pred vsem na poseben zvezek, ki je bistveni sestavni del vsega leksikona in ki obsega v prvem delu lepe in jasne zemljevide vse zemlje, v drugem delu pa čisto svojevrstno prilogo z naslovom »Die Welt in Mass und Zahl« (Svet v merah in številkah). Atlas sam obsega 175 zemljevidov vseh delov zemeljske površine in iz najrazličnejših vidikov. Posebno zanimivi so razni-gospodarski zemljevidi, ki nam v par trenutkih pokažejo gospodarski značaj posameznih držav, njih prebivalstvo, naravne zaklade, promet, verske in narodnostne razmere itd. Samo ogledovanje takega zemljevida lahko izpolni v društvu dolgo vrsto prezanimivih večerov, od katerih bi obiskovalci neizmerno pridobili. Temu zemljevidu je dodan 143 strani obsegajoč seznam vseh večjih krajev na zemlji, tako, da bo vsak lahko hitro našel vsak kraj, ne da bi vedel, v kateri državi ali celo v katerem delu sveta se nahaja. Prava posebnost tega atlasta je pa, kakor smo rekli, drugi del, v katerem so znovič razvrščene vse države, a tu z vsemi najglavnejšimi številičnimi podatki o površini, prebivalstvu, gospodarstvu, državni upravi, verskih razmerah itd. Kaj silnega nima noben drug atlas in to tudi neizmerno povečuje njegovo vrednost. Tudi ogledovanje in razpravljanje o tem delu lahko izpolni v društvu vse zimske večere in nihče se jih ne bo naveličal. Res, malo kako delo priporočamo našim društvom in tudi posameznikom tako toplo, kot ta znameniti in prezanimivi atlas.

Novе knjige. Tudi v počitnicah naš knjižni trg ni miroval. Naša neumorna »Jugoslovanska knjigarna« je izdala 2 deli, preko katerih pač ne bo mogla prav nobena knjižnica. Predvsem je treba omeniti peti zvezek **Levstikovega zbranega dela**. Levstik je poleg Slomska, Prešerna, Kreka in Jegliča največji vzgojitelj in oblikovalec našega naroda, zato je več kot samo ob sebi umljivo, da moramo imeti zbrano tudi vse njegovo pisateljsko delo. Te velevažne naloge se je lotila naša požrtvovalna Jugoslov. knjigarna s to monumentalno znanstveno izdajo. Res je, da ni namenjena najširšim ljudskim množicam, vendar je v območju prav vsake knjižnice toliko ljudi, ki čutijo potrebo tudi po globljem vpogledu v našo kulturno zgodovino, da bi ta izdaja velikega Levstika pač ne smela manjkati v nobeni knjižnici, zlasti ker taka knjiga ne bo nikoli zastarela in bo prav tako pomembna še za prihodnje rodove. — Istočasno je pa izšlo znamenito delo tudi za najširše ljudske množice, zlasti za naše žensstvo. To je roman »Upornice«, ki ga je napisala odlična moderna holandska pisa-

teljica Jo van Ammers-Katler. Opisuje nam prizadevanja za osamosvojitve ženske od srede preteklega stoletja do moderne povojne dobe, ko so se ta prizadevanja izprevrгла v pravo propadanje meščanske žene. Zrele bralke se lahko iz tega lepega, zanimivega in napetega romana nauče marsikaj.

Prav tako pa ni prenehala s svojim **Karлом Mayem** tudi mariborska »Cirilova knjižnica«. Menda že danes ni med našo mladino bolj priljubljena čtiva, kot o napete zgodbe tega nemškega pisatelja in vsaka knjižnica, ki stremi za tem da vzgoji pri mladini ljubezen do branja, bo pač stalna naročnica teh K. Mayevih Zbranih spisov. Sedaj izhaja »Satan in Iskarjota«, ki se godi v Ameriki, v Afriki in v Evropi in katerega bo šoli odrasla mladina gotovo kar požirala. Osem snopičev (2 knjigi) tega dela je že izšlo, do božiča pa izidejo še naslednji štiri, s čimer bo to delo zaključeno.

Nāše gasilstvo

Pozor na gasilska društva. V zadnjih številkah smo se precej pečali z našo gasilsko organizacijo, ki šteje okroglo 25.000 naših mož in fantov. Mirno lahko trdimo, da je izmed teh vsaj 20.000 odločno katoliških, vkljub temu so pa zaradi svoje nerazumljive popustljivosti doslej mirno prenašali vsa izvajanja one pešičice nestrpnost, ki so že ponovno zlorabljali to človekoljubno ustanovo v čisto politične svrhe. Zadnje čase se taki pojavi še množe. Izmed mnogih slučajev navajamo le enega. Nekje na Slovenskem se je vršil veličastni evharistični kongres. Iz sedanjih občin so prihiteli počastit evharističnega Kralja gasilci v uniformah, čeprav niso bili vabljeni, dočim se domače gasilno društvo vabilo ni odzvalo. Prav isto društvo je nedavno nekaj naših mož celo izključilo iz društva. Podobnih slučajev bi pa lahko navedli še več. Zlasti v župnih odborih in pa v odboru Gasilske zveze same se pogosto pojavljajo stvari, ki jih ogromna večina članstva gotovo odločno odklanja. Tega mora biti konec! V društvene odbore morajo priti izključno le fantje in moške, ki ne bodo izrabljali društev v politične in strankarske namene, dolžnost društvenih odborov pa je, da izvolijo tudi v župne odbore in v gasilsko zvezo moške, ki bodo delali v soglasju z ogromno večino članstva. Neobhodno potrebno je, da se začnemo tega zavedati in napravimo v vseh društvih red, brez ozira na to, kakšno šaržo kdo zavzema. Kdor hoče delati strankarsko politiko, naj jo dela v političnih društvih, v odbor gasilnega društva pa ne spada. Zlasti sedaj, ko se bo začelo gasilstvo organizirati po novem gasilskem zakonu, moramo posvetiti gasilstvu vso pozornost in napraviti v njem red.